

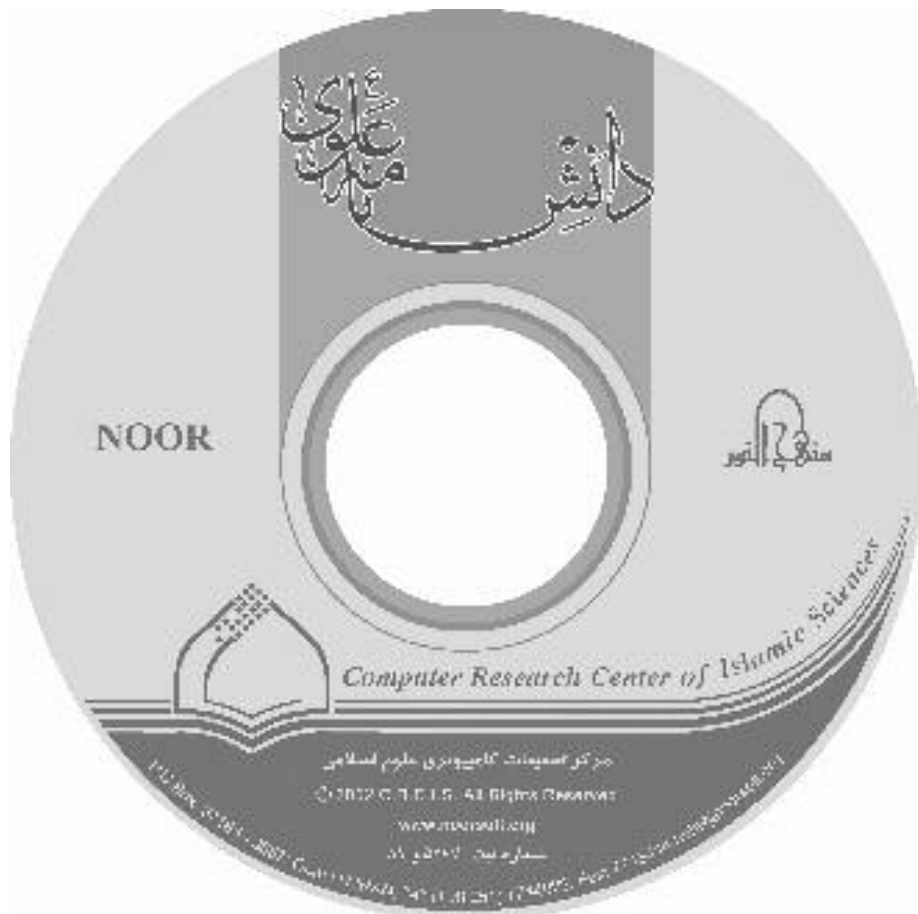
منهج النور

دانشگاه منهاج

تأليف و تدوين با حجة الاسلام سيد جواد مظفرى معاون تحقيقات مركز

نرم افزار دانشنامه علوى

زمينه ساز پژوهش هاى گسترده در معارف نهج البلاغه

به دنبال ارائه نرم‌افزار پیشرفته «دانشنامه علوی»، در راستای استفاده مطلوب و گسترده محققان و علاقه‌مندان از این نرم‌افزار چند رسانه‌ای، حجة الاسلام سید جواد مظلومی، معاون تحقیقات مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی و همچنین مجری تولید این برنامه ارزشمند در گفت و گویی با خبرنگار ما ویژگی‌ها، قابلیت‌ها و جزئیات این لوح فشرده را تشریح کردند.

حجة الاسلام سید جواد مظلومی با یادآوری این نکته که مرکز تحقیقات با تهیه نرم‌افزار شرح ابن ابی الحدید، نخستین گام را در جهت نرم‌افزاری کردن نهج البلاغه برداشت، درباره اقدامات اولیه تهیه سی‌دی نهج البلاغه گفت:

کارهای تحقیقاتی این پروژه از سال ۱۳۷۸ آغاز شد که در مدت سه سال با کمک بیش از ۱۵ نفر از محققان و طی روزی ۶۰ ساعت کار پژوهشی به‌سرعت، مقدمات تحقیقی آن تهیه و به بخش فنی ارائه شد تا فایل‌سازی و سایر اقدامات فنی آن انجام گیرد.

معاون تحقیقات مرکز در باره قابلیت‌های جدید و ویژه این نرم‌افزار افزود: در این برنامه، پنج نسخه اصلی نهج البلاغه؛ یعنی نسخه فیض الاسلام، بنیاد نهج البلاغه، صبحی صالح، عبده و ابن ابی الحدید مبنای کار قرار گرفته‌اند

و همه شرح‌ها، ترجمه‌ها، قطعه‌بندی‌ها بر همین اساس ساماندهی شده‌اند. از این رو، می‌توان گفت که حجم زیادی از اطلاعات در این برنامه فراهم آمده است.

مبنا قرار دادن این پنج نسخه موجب شد تا امکانات منحصر به فردی در این نرم‌افزار مورد نظر قرار گیرد؛ مثلاً مرکز تا به حال در برنامه‌هایش فقط امکان مقایسه را فراهم می‌کرد، اما در دانشنامه با انتخاب کلید تفکیک و مقایسه، می‌توان به طور خودکار دو نسخه نهج البلاغه را با هم مقایسه نمود و به عنوان مثال، تفاوت‌های نسخه فیض الاسلام را با نسخه صبحی صالح مشاهده کرد. در این نرم‌افزار، جستجوی قسمت‌های مختلف برنامه با دقت بالایی انجام می‌شود و حتی تفاوت‌های

اعرابی یا حرکات داخل کلمات هم، در آن ثبت شده است.

در قسمت کتابنامه نیز اطلاعات گوناگونی را تحت عنوان «فیش معرفی کتاب» ثبت کرده‌ایم که در باره هر کتاب به حدود ۲۰ واحد اطلاعاتی از جمله: نام نویسنده، زندگی نویسنده، مذهب نویسنده، مترجم، سال چاپ، مکان، شابک کتاب، قطع کتاب، زبان کتاب و صفحات کتاب می‌رسد.

علاوه بر این، امکان جستجو نیز در این بخش فراهم آمده است؛ یعنی اگر کاربر به دنبال شرحی از نهج البلاغه باشد که بیش از ۱۰ جلد است، یا در قرن هفتم تهیه شده باشد و یا نویسنده آن مسیحی باشد، می‌تواند با استفاده از این قابلیت به آن دست یابد. چنین بانک پرتوان اطلاعاتی، اولین بار است که در برنامه‌های مرکز ارائه می‌شود.

• بیش از ۲۸۰ جلد از کتاب‌هایی که در باره نهج البلاغه نوشته شده‌اند، در دوازده زمینه گردآوری گردیده است که شامل: شرح‌ها، ترجمه‌ها به زبان فارسی، انگلیسی و فرانسه، همراه با مستدرکات نهج البلاغه، مصادر نهج البلاغه، اعلام و امثال نهج البلاغه، درر الحکم، زندگی‌نامه سید رضی، کتاب‌های مرتبط با نهج البلاغه، فرهنگ‌نامه‌ها و فرهنگ‌های موضوعی نهج البلاغه می‌باشد

حجة الاسلام مظلومی در مورد محتوای دانشنامه علوی چنین بیان داشت: برای آن که این برنامه، هم برای متخصصان علوم اسلامی و هم برای عموم علاقه‌مندان قابل استفاده باشد، مطالب جذاب و متنوعی را در سه بخش اصلی: دانشنامه، کتابخانه و کتابخانه قرار داده‌ایم.

در بخش کتابخانه بیش از ۲۸۰ جلد از کتاب‌هایی که در مورد نهج‌البلاغه نوشته شده‌اند، در دوازده زمینه گردآوری گردیده است که شامل: شرح‌ها، ترجمه‌ها به زبان فارسی،

انگلیسی و فرانسه، همراه با مستدرکات نهج البلاغه، مصادر نهج البلاغه، اعلام و امثال نهج البلاغه، درر الحکم، زندگی‌نامه سید رضی، کتاب‌های مرتبط با نهج البلاغه، فرهنگ‌نامه‌ها و فرهنگ‌های موضوعی نهج البلاغه می‌باشد.

بخش دانشنامه، اصلی‌ترین بخش برنامه منهج النور است که پنج نسخه یاد شده، متن نهج البلاغه و شروح آن را با امکانات متعددی ارائه نموده است. نکته درخور توجه این است که علاوه بر شرح‌های عادی، شرح‌های منظوم نیز در این بخش گنجانده شده است.

از فعالیت‌های تحقیقی که بر روی متن نهج البلاغه صورت گرفته است، استخراج اعلام موجود در نهج‌البلاغه

می‌باشد؛ یعنی نام‌های مربوط به اشخاص، گروه‌ها، حیوانات، گیاهان، معادن، ستارگان و اجرام آسمانی و امثال اینها را در کل نهج البلاغه تعیین کرده‌ایم. در این برنامه، علاوه بر اسامی اصلی، ضمائری که به این اعلام برگشت می‌کنند و نیز اعلام کنایی را هم مشخص نموده‌ایم. سپس این اعلام با یکدیگر هماهنگ‌سازی شده و توضیحات مربوط به هر کدام از آنها، در حدّ توان بر اساس منابع موجود گردآوری شده‌اند. بدین ترتیب، در ذیل هر قسمتی از نهج البلاغه و هر قطعه‌ای از متن، اعلام موجود قابل تعیین هستند و می‌توان به توضیح آنها دسترسی پیدا کرد.

همین کار نسبت به مثل‌های نهج

البلاغه نیز صورت گرفته است و بیش از ۲۰۰ ضرب‌المثل که در متن نهج‌البلاغه بوده، تعیین شده است و توضیحات مربوط به آنها از کتب موجود بیان شده است.

فعالیت پژوهشی دیگری نیز در زمینه لغت‌های نهج‌البلاغه و مصادر آن انجام شده است. بدین‌سان که لغات دشوار موجود در متن نهج‌البلاغه، استخراج و توضیح داده شده‌اند و همه مصادر خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار نیز تعیین گردیده است.

همچنین، ارائه تلاوت دلنشین متن نهج‌البلاغه بر قابلیت‌های برنامه افزوده است که با توجه به دشواری خواندن نهج‌البلاغه برای بعضی از کاربران عمومی، می‌تواند بسیار قابل استفاده باشد.

بدین ترتیب، حجم قابل توجهی از اطلاعات در این برنامه قرار داده شده است که به طور عادی در یک سی‌دی

جا نمی‌گیرد، ولی با استفاده از تکنیک خاصی توانستیم کل اطلاعات را در قالب یک لوح فشرده تقدیم کاربران نماییم .

حجم گسترده اطلاعات ارائه‌شده و قابلیت‌های منحصر به فرد این نرم‌افزار موجب شد تا در دهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به عنوان نرم‌افزار برتر پژوهشی از سوی هیأت داوران مورد تقدیر قرار گیرد.

حجة الاسلام مظلومی، درباره برنامه‌های پیش‌بینی شده برای نسخه بعدی نرم‌افزار دانشنامه علوی، افزودند: در نظر داریم به‌زودی نسخه سه زبانه‌ای از این برنامه را با رویکرد بین‌المللی و جهانی عرضه کنیم. این نسخه که با عنوان «موسوعه نهج‌البلاغه» عرضه خواهد شد، شامل تعداد قابل توجهی از ترجمه‌های نهج‌البلاغه به زبان‌های زنده دنیاست.

به همین جهت حتی ترجمه‌هایی هم که هنوز چاپ نشده‌اند، از سراسر جهان شناسایی گردیده و از مؤلفان آنها خریداری شده است. افزون بر این که در نسخه جدید، معجم موضوعی کاملی را به سبک سایر معجم‌های موضوعی مرکز قرار می‌دهیم تا امکان پژوهش در معارف نهج‌البلاغه در سطح گسترده‌ای برای کاربران فراهم آید.

وی در انتها با توجه به تلاشی

که در زمینه مستندسازی و استخراج اسناد روایی نهج‌البلاغه در این نرم‌افزار صورت گرفته است، اظهار امیدواری کرد که در فعالیت‌های پژوهشی آینده، از نهج‌البلاغه بیش از پیش، به عنوان یک منبع تحقیقی استفاده شود و تولید نرم‌افزارهای تخصصی در زمینه نهج‌البلاغه نیز افزایش یابد. ■